

Стратегія валютних інтервенцій Національного банку України (припинена у 2025 році)

I. Загальні положення

1. Ця Стратегія визначає засади здійснення Національним банком України (далі – Національний банк) операцій з купівлі, продажу, обміну іноземної валюти на валютному ринку (далі – валютні інтервенції) на підставі повноважень, визначених статтями 28 та 46 Закону України “Про Національний банк України”.

2. Ця Стратегія деталізує положення стратегічних документів Національного банку з питань грошово-кредитної політики.

II. Мета, завдання та принципи здійснення валютних інтервенцій

3. Законодавчо визначена мета валютних інтервенцій – вплив на курс національної валюти щодо іноземних валют і на загальний попит та пропозицію грошей в Україні – підпорядковується цілям Національного банку, пріоритетною серед яких є досягнення та підтримка цінової стабільності.

4. Національний банк під час визначення політики валютних інтервенцій враховує такі чинники:

1) необхідність накопичення міжнародних резервів та їх підтримки на рівні загальноприйнятих критеріїв достатності для підвищення стійкості фінансової системи та економіки України до несприятливих подій і поліпшення сприйняття ризиків іноземними та внутрішніми інвесторами;

2) незначні глибина та ліквідність валютного ринку, що зумовлюють необхідність ситуативної участі Національного банку в нівелюванні дисбалансів між попитом і пропозицією та уникненні проявів дисфункції ринку;

3) проведення монетарної політики на основі режиму інфляційного таргетування в умовах значного ефекту перенесення змін обмінного курсу на інфляцію.

5. Зазначене зумовлює такі завдання зі здійснення валютних інтервенцій Національним банком:

1) згладжування функціонування валютного ринку. Це необхідно для уникнення негативного впливу надмірної волатильності обмінного курсу та екстраординарних подій на валютному ринку на цінову та фінансову стабільність, а також стійкість економічного зростання;

2) накопичення міжнародних резервів та їх підтримка на рівні загальноприйнятих критеріїв достатності. Достатній рівень міжнародних

резервів є захисним механізмом фінансової системи та економіки України від зовнішніх та внутрішніх шоків, а також сприяє підвищенню довіри до її стійкості як національних, так і іноземних інвесторів;

3) підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики. Це може бути необхідно для досягнення цілей та завдань грошово-кредитної політики в найбільш ефективний спосіб, коли дієвість ключової процентної ставки є недостатньою.

6. Незалежно від того, для виконання яких саме завдань та на яких умовах Національний банк здійснює валютні інтервенції, загальні принципи їх проведення є такими:

1) відповідність стратегії валютних інтервенцій режиму інфляційного таргетування. Мета проведення валютних інтервенцій підпорядковується цілям Національного банку, пріоритетною серед яких є досягнення та підтримка цінової стабільності. Валютні інтервенції відіграють допоміжну роль щодо ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики;

2) відповідність стратегії валютних інтервенцій режиму плаваючого курсоутворення. Валютні інтервенції не спрямовані на досягнення певного рівня або діапазону обмінного курсу, а впливають на швидкість його зміни. Відповідно, здійснюючи валютні інтервенції, Національний банк, як правило, не протидіє фундаментальним тенденціям обмінного курсу і не посилює їх, а лише згладжує ефекти від їх реалізації. Це дає змогу, виконуючи завдання зі здійснення валютних інтервенцій, запобігати накопиченню зовнішньоекономічних та фінансових дисбалансів;

3) мінімальна достатність використання валютних інтервенцій. Масштаби та частота валютних інтервенцій відповідатимуть мінімальному рівню, достатньому для ефективного виконання зазначених вище завдань. Це дає змогу мінімізувати вплив Національного банку на курсоутворення та сприятиме розвитку валютного ринку. Національний банк прагнучим до мінімізації використання валютних інтервенцій в міру розвитку фінансових ринків, підвищення їх здатності до саморегулювання, валютної лібералізації та накопичення міжнародних резервів до достатнього рівня;

4) конструктивна невизначеність параметрів і тактики проведення валютних інтервенцій для учасників валютного ринку. Обсяги, частота та момент здійснення валютних інтервенцій визначаються Національним банком на підставі оцінки ринкової ситуації з метою досягнення наведених вище цілей та

завдань в найбільш ефективний спосіб. З огляду на високу чутливість такої інформації, окремі параметри, а також мотиви і тактика проведення валютних інтервенцій не є публічними та є такими, що ускладнює їх прогнозування учасниками ринку. Це дає змогу забезпечити рівні умови участі суб'єктів ринку та забезпечити ефективність валютних інтервенцій. Водночас Національний банк дотримується доцільної прозорості під час оприлюднення інформації щодо намірів здійснити валютні інтервенції та результатів їх проведення. Детальніше мотиви та результати здійснення валютних інтервенцій можуть бути окреслені за умов, що це дасть змогу досягти наведених вище цілей та завдань у найбільш ефективний спосіб;

5) рівні умови участі суб'єктів ринку. Критерії участі суб'єктів ринку у валютних інтервенціях є відкритими та прозорими і визначаються в нормативно-правових актах Національного банку.

III. Форми та умови здійснення валютних інтервенцій

7. Валютні інтервенції можуть здійснюватися в таких формах:

- 1) валютний аукціон;
- 2) інтервенція за єдиним курсом;
- 3) інтервенція за найкращим курсом;
- 4) адресна інтервенція.

8. Валютні інтервенції можуть здійснюватися на умовах “тод”, “том”, “спот”, а також за допомогою операцій з деривативними (похідними) фінансовими інструментами. Деривативні (похідні) фінансові інструменти застосовуються для здійснення валютних інтервенцій лише за умови, що це не призведе до розбалансування ситуації на ринках цих похідних інструментів.

9. Операційні аспекти та процедури здійснення валютних інтервенцій визначаються відповідними нормативно-правовими та розпорядчими актами Національного банку.

IV. Особливості проведення валютних інтервенцій

10. Валютні інтервенції для згладжування функціонування валютного ринку здійснюються в разі:

1) надмірної волатильності обмінного курсу, яка загрожує значними ризиками для суб'єктів економіки, суттєвим погіршенням їх очікувань, а отже, відповідними негативними наслідками для цінової та фінансової стабільності, а також для стійкості економічного зростання. Рівень волатильності, який у поточній ринковій ситуації Національний банк вважає надмірним, визначається на підставі оцінки ринкової ситуації;

2) обмеженої можливості валютного ринку до самозбалансування внаслідок наявних валютних обмежень та/або значного впливу ситуативних чинників (невідповідність неробочих днів в Україні та на міжнародних валютних ринках, періоди значних платежів до державного бюджету, суттєві разові надходження/перекази іноземної валюти тощо). У такому разі Національний банк може купити, продати, обміняти іноземну валюту в обсязі, необхідному для забезпечення належної роботи валютного ринку.

Обсяги можливих валютних інтервенцій визначаються на підставі аналізу і прогнозу попиту та пропозиції іноземної валюти, а також оцінки можливого (наявного) дисбалансу між ними. Валютні інтервенції можуть проводитися в будь-якій формі.

У міру послаблення/скасування валютних обмежень, розвитку фінансових ринків (уключаючи збільшення глибини та ліквідності валютного ринку) підстави для проведення таких валютних інтервенцій поступово зникатимуть.

Важливою рисою цих валютних інтервенцій є те, що вони не впливають на фундаментальний напрям зміни валютного курсу;

3) порушення функціонування валютного ринку та/або тимчасової втрати валютним ринком орієнтирів для ціноутворення: якщо внаслідок значних внутрішніх або зовнішніх шоків валютний ринок перестав ефективно функціонувати, то Національний банк може здійснювати валютні інтервенції для відновлення роботи валютного ринку. За таких умов Національний банк може бути одночасно покупцем та продавцем іноземної валюти. Метою Національного банку є відновлення ліквідності валютного ринку.

Такі валютні інтервенції не можуть проводитися впродовж тривалого часу в одному напрямі і припиняються після настання належного ефекту або в разі їх заміни на дієвіші методи протистояння шокам (у тому числі на заходи валютного регулювання).

Обсяги та форма валютних інтервенцій за таких умов визначаються характером шоку та специфічними обставинами, які його супроводжують. З метою надання учасникам валютного ринку відправної точки для формування ринкової ціни насамперед використовується валютна інтервенція за єдиним курсом.

11. Валютні інтервенції для накопичення міжнародних резервів здійснюються з метою поступового досягнення їх цільового рівня. Цільові

орієнтири щодо міжнародних резервів визначаються в програмах співпраці України з Міжнародним валютним фондом або рішенням Правління Національного банку відповідно до загальноприйнятих критеріїв достатності.

Такі інтервенції здійснюються за умови перевищення пропозиції на іноземну валюту над попитом на неї. Проведення валютних інтервенцій не має призводити до зміни фундаментального тренду обмінного курсу, до його фактичної фіксації на одному рівні або до посилення девальваційного тренду національної валюти.

У міру досягнення цільового рівня міжнародних резервів валютні інтервенції для їх накопичення припиняються. У разі зміни оцінки щодо цільового рівня міжнародних резервів такі валютні інтервенції можуть бути відновлені.

Валютні інтервенції для накопичення міжнародних резервів проводяться, як правило, без визначення будь-якого цільового рівня обмінного курсу.

12. Валютні інтервенції для підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики можуть здійснюватися з метою впливу як на валютний, так і на процентний канал монетарного трансмісійного механізму за наявності аналітично обґрунтованих оцінок, які одночасно свідчать про те, що:

1) дієвість ключової процентної ставки як основного монетарного інструменту є недостатньою для досягнення визначених цілей грошово-кредитної політики на прийнятному часовому горизонті без активнішого застосування інших монетарних інструментів;

2) застосування валютних інтервенцій є оптимальним рішенням – з урахуванням наявних альтернатив застосування інших монетарних інструментів, підтримка ключової процентної ставки саме за допомогою валютних інтервенцій дасть змогу досягти цілей та завдань грошово-кредитної політики в найбільш ефективний спосіб;

3) застосування валютних інтервенцій є ефективним рішенням – позитивний ефект від застосування валютних інтервенцій в аспекті досягнення цілей та завдань грошово-кредитної політики переважатиме негативні наслідки втручання Національного банку в роботу ринку, зокрема не підриватиме довіри до монетарної політики Національного банку, не створюватиме в економічних агентів хибного сприйняття валютних ризиків та не призводитиме до накопичення зовнішньоекономічних та фінансових дисбалансів.

Валютна інтервенція в такому разі проводиться в тому самому напрямі (послаблення/посилення монетарних умов), у якому застосовується ключова процентна ставка. Параметри можливої підтримки досягнення інфляційних

цілей шляхом валютних інтервенцій визначаються Правлінням Національного банку і не є публічною інформацією.

V. Політика комунікацій

13. Національний банк оприлюднює повідомлення про проведення валютних аукціонів на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку в день їх проведення. Національний банк не оприлюднює оголошення про проведення валютних інтервенцій в інших формах для забезпечення їх ефективності.

14. Національний банк окреслює загальні мотиви проведення валютних інтервенцій в публічних заявах уповноважених осіб, зокрема в пресрелізах, а також у своїх регулярних публікаціях. Ураховуючи високу сенсативність інформації, Національний банк може утримуватися від розкриття детальних мотивів здійснення окремо кожної з валютних інтервенцій.

15. Національний банк оприлюднює результати валютних аукціонів у день їх проведення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Результати проведення інших валютних інтервенцій Національний банк може оприлюднювати на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку за потреби.

Також за потреби загальні результати проведення валютних інтервенцій в усіх формах можуть бути наведені в публічних заявах уповноважених осіб Національного банку.

16. Національний банк оприлюднює один раз на місяць не пізніше п'ятого робочого дня після закінчення звітного місяця на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку узагальнену інформацію щодо проведення валютних інтервенцій в усіх формах.